

Nr 186.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av § 2, § 6 mom. 3 och § 9 i lagen den 10 oktober 1913 (nr 239) angående köttbesiktning och slakthus; given Stockholms slott den 10 mars 1923.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av § 2, § 6 mom. 3 och § 9 i lagen den 10 oktober 1913 (nr 239) angående köttbesiktning och slakthus.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sven Linders.

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av § 2, § 6 mom. 3 och § 9 i lagen den 10 oktober 1913 (nr 239) angående köttbesiktning och slakthus.

Härigenom förordnas, att § 2, § 6 mom. 3 och § 9 i lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus skola, § 9 i nedan angivna del, hava följande ändrade lydelse:

§ 2.

Mom. 1. Köttbesiktningstvång innefattar förbud att inom visst område till salu hålla eller utbjuda till människoföda avsett färskt, rått kött av nötkreatur, får, get, svin eller häst eller använda dylikt kött vid beredning av föda för utspisning å offentligt spisningsställe eller av vara, avsedd för försäljning till människoföda, eller förvara sådant kött å allmän saluplats, i salubod med därtill hörande lägenheter, å offentligt spisningsställe eller i lokal för tillverkning till avsalu av matvaror, därest köttet icke är, efter undersökning av besiktningsman, försett med stämpel i enlighet med bestämmelserna i § 6.

Mom. 2. Köttbesiktningstvång må för stad eller annat samhälle, där hälsovårdsstadgans för riket föreskrifter rörande stad i tillämpliga delar gälla, eller visst område av stad eller sådant samhälle på framställning av stadsfullmäktige eller däremot svarande kommunalmyndighet av Konungens befallningshavande stadgas, under villkor att genom samhällets försorg och på dess bekostnad anställes nödigt antal besiktningsmän och vidtagas de övriga åtgärder, som erfordras för att köttbesiktning inom ifrågavarande område må kunna äga rum utan större vare sig tidsutdräkt eller annan olägenhet; börande förslag, innehållande nödiga bestämmelser i dessa avseenden, fogas vid berörda framställning om införande av köttbesiktningstvång och av Konungens befallningshavande prövas i sammanhang med densamma.

Enahanda förfarande iakttages i fråga om ändring av sådant stadgande; och må, på framställning av stadsfullmäktige eller däremot svarande kommunalmyndighet om upphävande av infört köttbesiktnings- tvång, föreskrift om tvångets upphörande meddelas av Konungens be-

fallningshavande, som jämväl äger att, därest i denna lag för rätt till köttbesiktningstvång bestämda villkor icke behörigen uppfyllas samt rättelse därutinnan, efter av Konungens befallningshavande därom gjord erinran, icke inom föresatt tid visas vara vidtagen, förklara förut meddelat stadgande om införande av köttbesiktningstvång icke vara vidare gällande.

§ 6.

Mom. 3. Har kött blivit efter besiktning, anställd enligt denna lag, försett med stämpel, som ovan sägs, må detsamma utan förnyad sådan besiktning och stämpling saluhållas, utbjudas, användas eller förvaras, såsom i § 2 omförmäles, inom annat samhälle med köttbesiktningstvång, såvida besiktningen och stämplingen skett vid slakt i offentligt slakthus eller eljest med tillämpning av enahanda föreskrifter, som gälla angående besiktning och stämpling av kött inom sistnämnda samhälle.

§ 9.

Utan hinder — — — ur riket.

Ej heller — — — (exportslakteri).

Jämväl må Konungen utan hinder av lagens bestämmelser medgiva, att såväl kött av kreatur, slaktat i exportslakteri vare sig i stad eller på landet, som ock kött av kreatur, slaktat i annan, utom stad belägen och på av Konungen fastställda villkor under offentlig kontroll ställd slakteriinrättning, må efter besiktning och stämpling, som av Konungen föreskrives, till salu hållas, utbjudas, användas eller förvaras, såsom i § 2 omförmäles, jämväl inom samhälle med köttbesiktningstvång.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1924.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Linders anför efter gemensam beredning med cheferna för justitiedepartementet och socialdepartementet:

Fråga om ändring av § 6 mom. 3 i slakthuslagen.

Enligt § 2 i lagen angående köttbesiktning och slakthus den 10 oktober 1913 må på vissa villkor för stad eller annat samhälle, där hälsovårdsstadgans för riket föreskrifter rörande stad i tillämpliga delar gälla, eller för visst område av stad eller sådant samhälle på framställning av stadsfullmäktige eller däremot svarande kommunalmyndighet s. k. köttbesiktningstvång stadgas av vederbörande länsstyrelse. Dylikt tvång innebär, att inom ifrågavarande område färskt, rått kött av nötkreatur, får, get, svin eller häst, som är avsett till människoföda, ej må saluhållas eller utbjudas samt ej heller användas vid beredning av föda för utspisning å offentligt spisningsställe eller av vara, som är avsedd för försäljning till människoföda, därest ej köttet efter förutgången undersökning av besiktningsman är försett med viss i lagen omfördäld stämpel. Rörande dylik undersökning hava närmare bestämmelser meddelats i kungörelsen den 10 oktober 1913 (nr 240) med särskilda föreskrifter om besiktning och stämpling av kött m. m. enligt nyssnämnda lag. I § 3 mom. 1 av denna kungörelse stadgas, att då kött i vanlig bemärkelse förelägges till besiktning å köttbesiktningsbyrå, till köttet hörande bröst- eller bukhinna, njure och ben ej få vara borttagna. För vissa orter med köttbesiktningstvång gäller emellertid, att köttet vid besiktningen skall vara åtföljt jämväl av vissa andra organ eller delar av djurkroppen än nyss sagts. Enligt § 3 mom. 2 i samma kungörelse äger nämligen Kungl. Maj:t på framställning av stadsfullmäktige eller däremot svarande kommunalmyndighet i samhälle med köttbesiktningstvång föreskriva, att för samhället skall gälla s. k. organtvång,

innebärande att vid föreläggande till besiktning av kött i vanlig bemärkelse lungor, hjärta och lever samt, beträffande kött av kor, även juver jämte till dessa organ hörande lymfkörtlar skola åtfölja köttet organiskt förenade med detsamma samt att därjämte kött av svin och häst skall åtföljas av huvud och kött av större nötkreatur än kalv av underkäkar med tuggmuskler.

Har kött undergått besiktning inom samhälle med köttbesiktningstvång och försetts med föreskriven stämpel, må köttet sedermera enligt § 6 mom. 3 i slakthuslagen utan förnyad besiktning och stämpling saluhållas eller användas till människoföda inom annat sådant samhälle. Härvid är utan betydelse, huruvida den i förstnämnda samhälle verkställda besiktningen och stämplingen skett enligt samma föreskrifter, som härutinnan gälla för det senare samhället eller ej. Har t. ex. besiktningen verkställts utan tillämpning av bestämmelserna om organtvång men dylikt tvång stadgats för det senare samhället, må köttet det oaktat utan undergående av ny besiktning saluhållas eller användas till människoföda inom detta samhälle.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 september 1919 har föreningen Svenska städers offentliga slakthus, vilken förening utgör en sammanslutning av styrelserna för landets samtliga offentliga slakthus — dessa utgöra för närvarande åtta — hemställt, att omförmälda bestämmelse i § 6 mom. 3 i slakthuslagen måtte ändras därhän, att köttbesiktning, som verkställts i sambälle utan organtvång, måtte fränkännas giltighet i samhällen med sådant tvång och sålunda ej medföra rätt att därstädes saluhålla eller till människoföda använda vid dylik besiktning godkänt kött. Till stöd för denna hemställan har föreningen anfört huvudsakligen följande.

Slakthusföreningens skrivelse den 15 september 1919.

En tillförlitlig undersökning av kött i uppslaktat tillstånd kunde äga rum endast under förutsättning, att besiktningsmannen sattes i tillfälle att underkasta jämväl till köttet hörande organ en noggrann och fullständig undersökning. Nödvändigheten av organtvång vid köttbesiktning hade ock så ofta framhållits från fackmannahåll, att föreningen ansåge sig ej behöva ingå på någon närmare redogörelse härutinnan. Även för den i dessa frågor obevandrade torde emellertid denna nödvändighet tydligt framstå, om han erhöle kunskap om det å de offentliga köttbesiktningsanstalterna välkända förhållandet, att just till dessa ofta infördes för besiktning kött av sjuka djur, som slaktats i döende tillstånd och hos vilka sjukdomen varit av sådan art, att ett eventuellt förtärande av köttet vore för människor synnerligen hälsovådligt.

Då emellertid endast i ett fåtal samhällen med besiktningstvång införts jämväl organtvång och kött, som undergått besiktning i samhällen utan organtvång, opåtal kunde hållas till salu även i samhällen med sådant tvång, bleve strävandet

i sistnämnda samhällen att genom en rationellt ordnad och på vetenskapliga grunder baserad köttbesiktning i största möjliga utsträckning söka garantera invånarna en sund och tjänlig köttföda sålunda skäligen illusoriskt. Ett samhälle med organtvång borde uppenbarligen hava rätt att fordra, att allt kött, som i samhället saluhölles för konsumtion, underkastats åtminstone i det närmaste lika god kontroll som samhället självt anordnat, och borde samhället därför tillförsäkras skydd mot införsel av kött, som besiktigats och stämplat i samhälle med mindrevärdig besiktning. Ett dylikt skydd skulle lätt kunna beredas därigenom, att köttbesiktningstämplar från sådant samhälle, som nyss sagts, fränkandes giltighet i samhälle med organtvång. Infördes dylikt skydd, komme de frestelser att bortfalla, som hittills förelegat för samhällen, nämligen att hos sig inrätta mindrevärdig kontroll i ändamål att i ekonomiskt vinstsyfte draga till sig besiktningen av kött, avsett för konsumtion i annat samhälle, där kontrollbestämmelserna vore strängare.

I Danmark vore kommunens rätt i förevarande avseende skyddad genom Loven den 13 Mai 1911 om indenrigs Kødkontrol. Enligt denna lag finge kött, uppslaktat och besiktigat på offentligt slakthus i kommuner med slakthustvång eller på ett av vederbörande myndighet godkänt exportslakteri, utan undersökning införas för försäljning till vilket som helst annat samhälle inom riket. Detsamma gällde om kött, uppslaktat i samhälle med kommunal köttkontroll utan offentligt slakthus och slakthustvång, för så vitt köttet vore stämplat med 1:sta klass stämpel och djuret besiktigat såväl levande som efter slakten med tillhörande organ. För övrigt vore ett samhälle ej skyldigt godkänna i annat samhälle utförd köttbesiktning men ägde rättighet att inom av hälsovårdsbestämmelserna fastställd gräns godkänna sådan.

Förutom nyss angivna hemställan har föreningen i omförmälda skrivelse framställt jämväl vissa andra yrkanden om ändringar i författningarna angående köttbesiktning och slakthus, avseende bland annat införande av organtvång vid all köttbesiktning enligt slakthuslagen samt stadgande av förbud mot saluhållande i samhällen med köttbesiktningstvång av obesiktigade och ostämplade salta eller på annat sätt beredda köttvaror. Av skäl, som jag i det följande torde få nämna, skall jag ej nu närmare ingå på dessa yrkanden.

Remiss.

Genom remiss den 18 oktober 1919 har medicinalstyrelsen anbefallts att efter länsstyrelsernas och övriga vederbörandes hörande avgiva utlåtande över föreningens ifrågavarande skrivelse, och har medicinalstyrelsen den 23 februari 1923 avgivit sådant utlåtande, som inkommit till jordbruksdepartementet den 28 i samma månad. Medicinalstyrelsen har därvid tillika överlämnat i ärendet infortrade yttranden från samtliga länsstyrelser, stadsfullmäktige eller motsvarande kommunalmyndigheter samt hälsovårdsnämnder i städer och andra samhällen med köttbesiktningstvång, länsveterinärer och förste provinsialläkare i vissa län ävensom åtskilliga hushållningssällskap m. fl.

I det av medicinalstyrelsen avgivna utlåtandet har styrelsen, jämte det styrelsen tillstyrkt vidtagande av lagstiftningsåtgärder i åtskilliga av de hänseenden, varom föreningen hemställt, tillika väckt förslag om vissa av föreningen ej ifrågasatta ändringar i författningarna angående köttbesiktning och slakthus.

Då de förslag, som sålunda framlagts av föreningen och medicinalstyrelsen, delvis äro av omfattande och genomgripande natur, är det ej möjligt att före utgången av den tid, som är stadgad för avlåtande av propositioner till riksdagen, hinna ägna samtliga dessa förslag den allsidiga granskning, som är nödig för ett slutligt ståndpunktstagande. En del av dessa förslag äro därjämte av den natur, att ytterligare vissa myndigheter torde böra höras över desamma eller annan utredning med avseende å däri behandlade ämnen böra anskaffas. Då emellertid en av de väckta frågorna, nämligen den av föreningen föreslagna ändringen i § 6 mom. 3 slakthuslagen i syfte att inskränka giltigheten av köttbesiktning, som verkställts i samhälle utan organtvång, utan olägenhet torde kunna avgöras särskilt för sig samt det är av vikt, att densamma snarast möjligt vinner sin lösning, torde jag nu få anmäla ärendet i denna del för Kungl. Maj:t.

*Departements-
chejen.*

Till en början torde jag härvid få redogöra för den tidigare behandlingen av denna fråga.

Historik.

Lagen den 22 december 1897 angående köttbesiktning och slakthus intog med avseende å frågan om giltigheten av köttbesiktning utanför det samhälle, där den verkställts, enahanda ståndpunkt som 1913 års slakthuslag. Enligt § 1 i 1897 års lag innefattade nämligen köttbesiktningstvång förbud att inom stad eller visst område därav till salu hålla eller till människoföda utbjuda kött av förut omförmälda djur, därest köttet ej var, efter undersökning av besiktningsman, försett med stämpel av något sådant slag, som omförmäldes i § 6 av lagen, en bestämmelse, som, jämförd med nyssnämnda paragraf, innebar, att kött, som i föreskriven ordning besiktigats och stämplat, sedermera utan ny sådan besiktning och stämpling kunde saluhållas eller utbjudas å varje annan ort, där obligatorisk köttbesiktning införts. Enligt kungörelsen den 31 december 1897 med särskilda föreskrifter om besiktning och stämpling av kött enligt nyssnämnda lag skulle vid besiktning i allmänhet ej företes till köttet hörande inre organ förutom njurarna, men kunde Kungl. Maj:t på framställning av stadsfullmäktige eller allmän rådstuga för viss stad stadga tillägg till de i kungörelsen härutinnan meddelade föreskrifter. Med tillämpning av sistnämnda bestämmelse föreskrev ock Kungl. Maj:t, att i vissa städer organtvång skulle gälla vid besiktning av kött.

Redan före tillkomsten av 1913 års lag gällde sålunda, att kött, som besiktigats utan tillämpning av föreskrifterna om organtvång, obehindrat fick införas till

och försäljas i stad, för vilken sådant tvång stadgats. I det förslag till ny lag om köttbesiktning och slakthus, som Kungl. Maj:t förelade 1913 års riksdag, ifrågasattes ej någon ändring härutinnan. Förslaget innehöll i § 6 mom. 3 enahanda bestämmelse som den i motsvarande moment av 1913 års lag upptagna.

Med anledning av nämnda bestämmelse i förslaget väcktes vid 1913 års riksdag tvänne motioner, en i första kammaren (nr 140) av herr Johan Östberg och en i andra kammaren (nr 327) av friherre Erik Palmstierna, däri hemställdes, att åt sagda bestämmelse måtte givas en sådan ändrad avfattning, att kött, som i vederbörlig ordning besiktigats och stämplat inom samhälle med köttbesiktningstvång, skulle utan förnyad besiktning och stämpling få saluhållas, utbjudas eller användas till människoföda inom annat samhälle med dylikt tvång, allenast för så vitt inom det förra samhället vore gällande enahanda bestämmelser för besiktning av kött som inom det senare. Till stöd för dessa motioner anfördes, bland annat.

Vikten av att vissa inre organ medföljde, då köttet förelades till besiktning, vore uppenbar, enär sjukdomar hos husdjuren framkallade sjukliga förändringar huvudsakligen i dessa samt en besiktningsveterinär endast då kunde säkert bedöma sjukdomens natur och utbredning, när han haft tillfälle att undersöka jämväl inälvorna. Utan tillgång till dessa inre organ, lungor, hjärta, lever, juver och njurar, vore det nämligen ur patologisk-anatomisk synpunkt omöjligt att ställa en säker sjukdomsdiagnos och således även att ur köttbedömningsynpunkt bestämt yttra sig med hänsyn till köttets hygieniska beskaffenhet, eller huruvida det vore tjänligt till människoföda eller icke. Till stöd för detta uttalande kunde åberopas, förutom de vid den obligatoriska köttbesiktningen i såväl Sverige som andra land verksamma, specialutbildade veterinärerna, lärarekollegium vid veterinärinstitutet i Stockholm, vilket kort tid före väckandet av ifrågavarande motioner avgivit ett sakkunnigt utlåtande i hithörande fråga. Erfarenheten från de i verksamhet varande offentliga köttbesiktningsanstalterna hade givit vid handen, att för konsumtion införts till städerna kött av djur, som slaktats i döende tillstånd, förorsakat icke endast av de så vanliga digestions- och förlossningssjukdomarna utan även av långt allvarsammare åkommor, såsom feberlidande i samband med blodförgiftnings- och andra dylika sjukdomar, vid vilka djurens allmänbefinnande vore höggradigt stört och eventuellt förtärande av köttet vore för människans hälsa synnerligen skadligt. Det vore sålunda ej annat än en gärd av rättvisa, att det samhälle, som i avsikt att bereda sina invånare tillgång på en möjligast sund köttföda införde mera effektiva bestämmelser för den obligatoriska köttbesiktningens utövande än ett annat samhälle, borde tillerkännas rättighet att icke behöva godkänna andra stämplat än sådana, som härstammade från samhällen, där enahanda bestämmelser för besiktningen införts. Då även stämplat från med sämre, icke sakkunnigt ordnat kontrollsystem utrustade städer finge godtagas, måste givetvis ändamålet med den noggrannare kontrollen anses vara förfelat. Också hade icke få fall inträffat, då olägenheter av detta system gjort sig gällande.

I avgivet utlåtande över motionerna anförde lagutskottet.

Utskottet hade icke ansett sig kunna förorda en sådan föreskrift, som den i motionerna ifrågasatta, genom vilken, för såvitt gällde platser med organtvång, införseln och försäljningen av kött från andra platser skulle underkastas mycket stora svårigheter, ja så gott som omöjliggöras, med mindre även dessa platser

underkastades organtvång. Vad i motionerna anförts om de olägenheter, som skulle vara förbundna med den gällande lagstiftningen på detta område, i vilken i den vid riksdagen framlagda propositionen med förslag till ny slakthuslag icke föresloges någon ändring, syntes utskottet icke innebära skäl att införa inskränkningar av i motionerna ifrågasatt slag.

I enlighet med vad utskottet sålunda anført hemställde utskottet om avslag å motionerna, och vann denna hemställan riksdagens bifall.

Ur de yttranden, som enligt vad jag förut omnämnt avgivits över föreningens omförmälda skrivelse av stadsfullmäktige eller däremot svarande kommunalmyndigheter samt hälsovårdsnämnder i städer och andra samhällen med köttbesiktningstvång, torde här anmärkas följande.

*Ultrander.
Samhällen
med köttbe-
siktning-
tvång.*

Flertalet av nämnda myndigheter hava tillstyrkt föreningens förevarande framställning. Av 43 samhällen med köttbesiktningstvång, som yttrat sig i ärendet, hava sålunda allenast tre städer, en köping och ett municipalsamhälle (Eksjö, Tranås, Vimmerby, Ljungby och Kisa), samtliga utan organtvång, avstyrkt framställningen, under det att alla övriga samhällen förordat densamma eller lämnat den utan erinran. Staden Eksjö har förklarad sig avstyrka den av föreningen ifrågasatta omläggningen av köttbesiktningsväsendet allenast under förutsättning, att ej »en enhetlig uppfattning inom hygieniskt sakkunniga kretsar föreläge om dess nödvändighet».

Till stöd för sitt avstyrkande hava nämnda fem samhällen huvudsakligen anført, att en besiktning av kött, som ej vore åtföljt av vissa organ, rent teoretiskt sett måhända kunde kallas mindrevärdig men att, om man såge saken praktiskt, det ej med fog kunde påstås, att sådan besiktning ej vore tillfyllest för bevarande av människors liv och hälsa vid förtärande av kött efter våra husdjur. Ingen egentlig hygienisk fara torde således förefinnas i berörda hänseende, detta så mycket mindre, som inom en nära framtid vid varje köttbesiktningebyrå komme att inrättas bakteriologisk köttkontroll, varigenom köttbesiktningen bleve betydligt effektivare än om alla organ medföljde varje djurkropp. I allt fall vore konsekvenserna av ett stadgande, varigenom stämplars från samhällen med köttbesiktning utan organtvång fränkandes giltighet inom samhällen med sådant tvång, ej lätta att överskåda. Den omedelbara följden därav torde emellertid bliva, att köttbesiktningebyråerna i förstnämnda samhällen komme att lida avbräck. Det gynnsamma resultat, som dessa byråers verksamhet i vissa fall lämnat, hade nämligen till stor del varit beroende därpå, att besiktning utan organtvång kunnat tillerkännas giltighet även i samhällen, där organtvång praktiserats.

Från de samhällens sida, som tillstyrkt föreningens framställning, har framhållits, att det mest rationella vore att, på sätt föreningen jämväl yrkat, föreskriva, att köttbesiktningstvång alltid skulle avse jämväl till djurkropparna hörande organ men att, om en dylik generell föreskrift skulle anses mindre lämplig, de intressen, som samhällen med organtvång företrädde, kunde tillgodoses genom ett stadgande av det innehåll, som föreslagits i förenämnda motioner vid 1913 års riksdag. Ett dylikt stadgande torde dock i praktiken få samma betydelse som en generell föreskrift om organtvång, enär de samhällen, där obligatorisk köttbesiktning men ej organtvång gällde, efter meddelandet av en sådan föreskrift sannolikt skulle vid-

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 149 häft. (Nr 186). 2

taga åtgärder för införande av organtvång i syfte att göra det möjligt för samhällets köttproducenter och slaktare att sälja kött till samhällen med dylikt tvång. Det har därjämte från dessa samhällen allmänt uttalats, att den nu i förevarande avseende gällande ordningen vore inkonsekvent och i hög grad orättvis mot de samhällen, som infört organtvång, enär dessas strävanden att på ett rationellt sätt ordna köttkontrollen inom sina respektive områden härigenom bleve illusoriska. Med avseende å det närmare innehållet av en regel i det av föreningen föreslagna syfte har från ett samhälle framhållits, att, i likhet med vad som gällde i Danmark, åt vederbörande kommunala myndigheter borde inrymmas befogenhet att vid tillfälligt behov för ökande av tillförsel av kött till samhälle med organtvång godkänna kött från främmande ort, även om detta ej undergått organbesiktning.

Länsstyrelser
m. fl.

I de yttranden, som avgivits av länsstyrelserna, hava dessa utan undantag tillstyrkt föreningens framställning i denna del eller lämnat den utan erinran. Enahanda ståndpunkt har intagits av i ärendet hörda förste provinsialläkare och länsveterinärer.

Länsveterinären i Jönköpings län har i det av honom avgivna yttrandet särskilt bemött det av förslaget motståndare framställda påståendet, att den bakteriologiska undersökning, som inrättats vid köttbesiktningsbyråerna, skulle göra särskild besiktning av djurens organ onödig. Länsveterinären har i sådant avseende framhållit, att då en tidsödande bakteriologisk undersökning ej gärna kunde tillgripas i varje fall, det lätt kunde hända, att ett och annat hälsovådligt fall, där köttet ej gäve anledning till misstanke och därför ej föranledde dylik undersökning, släpptes genom såsom frisk vara. Medföljde däremot organen vid besiktningen, vore en dylik eventualitet utesluten. Den bakteriologiska undersökningen gjorde sålunda ej en organundersökning överflödig utan kompletterade denna.

Medicinal-
styrelsen.

Medicinalstyrelsen har vid behandlingen av förevarande ärende samrått med av styrelsen tillkallade sakkunniga, nämligen föreståndaren för statens veterinärbakteriologiska anstalt professorn A. M. Bergman, förste stadsveterinären i Stockholm S. P. Nystedt, slakthusdirektören i Stockholm M. O. Sandeborg, stadsveterinären i Västerås M. Jonsson, sanitetsveterinären vid offentliga slakthuset i Stockholm S. D. Wall och numera professorn vid veterinärhögskolan G. B. Hülphers. De sakkunniga hava därvid enhälligt tillstyrkt genomförande av sådan författningsändring, att organtvång bleve gällande för alla samhällen med köttbesiktningstvång. Medicinalstyrelsen har för egen del anslutit sig till denna ståndpunkt med det förbehåll, att det icke torde böra anses uteslutet, att i ett eller annat fall undantag från ett stadgande om obligatoriskt organtvång kunde bliva erforderligt. Då för dylikt fall bestämelse erfordrades därom, huruvida i samhälle med organtvång försäljning av ej organbesiktat kött borde tillåtas, har styrelsen till prövning upptagit även denna fråga och därvid förklarat sig förorda en ändring av § 6 mom. 3 i slakthuslagen i överensstämmelse med

herrar Östbergs och friherre Palmstiernas omförmälda motioner vid 1913 års riksdag. Till stöd härför har styrelsen huvudsakligen anfört.

Styrelsen hade upprepade gånger haft anledning framhålla sin uppfattning om den stora betydelse det hade för en köttbesiktningsman, att han vid besiktningens verkställande hade tillfälle att samtidigt undersöka såväl själva köttet som de detsamma tillhörande organ. I sin nuvarande form hade emellertid organtvånget i väsentlig mån icke uppfyllt det därmed avsedda ändamålet att tillförsäkra innevanarna i det samhälle, varest organtvång vore föreskrivet, största möjliga trygghet för att det i samhället konsumerade köttet vore av i hygieniskt avseende god beskaffenhet. Orsaken härtill låge ingalunda uti organtvånget som sådant utan, såsom nämnt, i den form, man givit detsamma. Följden av de härutinnan meddelade bestämmelserna hade blivit, att de samhällen, vilka i syfte att åstadkomma bästa möjliga kontroll infört organtvång, ändock sett sig nödsakade hålla till godo med tillförsel och försäljning inom samhällena av ofta betydande mängder icke organbesiktigt kött. Likaså hade det ibland inträffat, att kött, som vid föreläggande till besiktning å köttbesiktningsbyrå i samhälle med organtvång icke varit åtföljt av föreskrivna organ eller visserligen åtföljts av organen men icke på föreskrivet sätt (i organiskt samband med köttet), av vederbörande besiktningsman vägrats besiktning och stämpling. Köttets ägare hade då helt enkelt sänt köttet till närmaste samhälle utan organtvång, fått köttet besiktigt och stämplat och därefter försålt det i det förra samhället, varest köttet förut icke kunnat mottagas till besiktning och stämpling.

Nu nämnda bristfälligheter i organtvångsbestämmelserna, vilka, såsom syntes, vore ägnade att bereda möjlighet för vissa samhällen att på ett illojalt sätt konkurrera med organtvångssamhällen, hade nog samt utnyttjats av motståndarna till organtvånget i syfte att hos allmänheten rubba förtroendet för detsamma. En ändring i berörda missförhållanden torde vara i synnerligen hög grad påkallad.

I sammanhang därmed, att förenämnda sakkunniga tillstyrkt införande av organtvång i alla samhällen med köttbesiktningstvång hava de sakkunniga tillika, i syfte att undanröja de olägenheter, som angivits vara förbundna med organtvånget i dess nu tillämpade form, uttalat sig för medgivande av sådan lindring i gällande organtvångsbestämmelser, att vid föreläggande av kött till besiktning i samhälle med dylikt tvång köttet skulle vara åtföljt, förutom av njurar, allenast av lungor, hjärta och lever samt kött av svin dessutom av huvud i naturligt samband med köttet. Medicinalstyrelsen har förklarat, att styrelsen ej ville motsätta sig en inskränkning i organtvånget i överensstämmelse med de sakkunnigas nyssnämnda förslag, om därigenom kunde vinnas den fördel, att organtvånget allmänt genomfördes.

Till belysning av räckvidden av en ändring i slakthuslagen i nu föreslaget syfte torde jag till en början få omnämna, att enligt inhämtade upplysningar köttbesiktningstvång för närvarande finnes infört i

*Departements-
chefen.*

52 städer och andra samhällen samt att för 27 av dessa jämväl stadgats organtvång. Sistnämnda samhällen äro följande: Arlöf, Båstad, Eskilstuna, Eslöv, Falkenberg, Göteborg, Hallsberg, Halmstad, Hälsingborg, Hörby, Karlskrona, Kristianstad, Kungsbacka, Landskrona, Lidköping, Lund, Löberöd, Malmö, Norrköping, Nyköping, Stockholm, Trälleborg, Uddevalla, Varberg, Västervik, Ystad och Ängelholm. Köttbesiktningstvång utan organtvång gäller i följande 25 samhällen: Alingsås, Borensberg, Eksjö, Höör, Karlshamn, Kisa, Linköping, Ljungby, Mjölby, Motala, Norrtälje, Oskarshamn, Ronneby, Skövde, Sundsvall, Söderköping, Sölvesborg, Tranås, Umeå, Valdemarsvik, Vaxholm, Vimmerby, Västerås, Åtvidaberg och Östersund.

Det synes obestriddigt, att den nuvarande bestämmelsen i § 6 mom. 3 slakthuslagen, enligt vilken inom samhällen med organtvång obehindrat må saluhållas kött, som å annan ort undergått besiktning utan sådant tvång, är ägnad att i hög grad förringa värdet av detta tvång för de samhällen, som underkastat sig detsamma. Då inom fackmannakretsar enighet synes råda därom, att en tillförlitlig undersökning av kött i uppslaktat tillstånd ej kan äga rum utan att därtill hörande organ jämväl undersökas, måste nyss anmärkta förhållande anses innebära en verklig orättvisa gent emot de samhällen, där organtvång införts. Uppenbarligen måste detta förhållande jämväl medföra, att intresset för införande av organtvång och skapande av den ökade trygghet med avseende å köttkontrollen, som sagda tvång i sig själv innebär, slappas inom de samhällen, där en mindrevärdig köttbesiktning nu äger rum.

De farhågor, som från olika håll uttalats därför, att ett genomförande av förevarande ändring i slakthuslagen skulle medföra, att införseln av kött till samhällen med organtvång från andra orter skulle försvåras eller omöjliggöras, med mindre även dessa orter underkastade sig dylikt tvång, torde vara ogrundade och bero på bristande kännedom om det sätt, varpå den obligatoriska köttbesiktningen anordnats enligt förenämnda kungörelse den 10 oktober 1913. Enligt § 10 mom. 3 i denna kungörelse står det nämligen öppet för den, som vill leverera kött till samhälle med organtvång från ort, där obligatorisk köttbesiktning utan dylikt tvång införts, att å ortens köttbesiktningsbyrå förete köttet, åtföljt av vederbörliga organ, samt få köttet stämplat såsom organbesiktigat. Även om § 6 mom. 3 i slakthuslagen ändras i nu föreslagen riktning, skulle givetvis sålunda besiktigat och stämplat kött få införas till och försäljas i organtvångssamhälle. Ej heller torde, på sätt i vissa yttranden antytts, någon risk föreligga därför, att en ändring i förevarande syfte

skulle medföra minskning i kötttillförseln till samhällen med organ-
tvång och förorsaka knapphet i tillgången å kött i dessa samhällen.
Med den utveckling, som de offentliga slakthusens och de under offentlig
kontroll ställda slakteriernas verksamhet numera erhållit inom landet,
torde någon svårighet ej möta att förse nyss angivna samhällen med
organbesiktigat kött i den omfattning, som för täckande av samhällenas
behov erfordras. Skulle i något enstaka fall dylik svårighet uppstå, före-
ligger ju alltid möjlighet för vederbörande samhälle att utverka ett
temporärt upphävande av för samhället gällande organ-
tvång.

Härtill kommer, att enligt mitt förmenande en lindring av nu
gällande i förutnämnda av Kungl. Maj:t i administrativ ordning utfärdade
kungörelse intagna organtvångsbestämmelser på sätt de sakkunniga
föreslagit och medicinalstyrelsen förordnat bör komma till stånd. Till
frågan härom torde jag få återkomma, sedan riksdagen fattat beslut i
nu ifrågasatt ändring av slakthuslagen.

Med avseende å det närmare innehållet av en bestämmelse i nu
föreslaget syfte synes det vara uppenbart, att i samhällen med organ-
tvång bör få saluhållas ej allenast kött, som blivit organbesiktigat å
köttbesiktningsbyrå inom annat samhälle och därvid försetts med före-
skrivnen stämpel, utan även kött, som uppslaktats i offentligt slakthus å
annan ort och därstädes i vederbörlig ordning besiktigats och stämplats.

Beträffande kött, som uppslaktats i exportslakteri eller annan en-
skild, under offentlig kontroll ställd slakteriinrättning, torde jag i detta
sammanhang få erinra därom, att frågan om saluhållande eller använ-
dande av dylikt kött i samhälle med organ-
tvång regleras genom bestämmelsen i § 9 sista stycket i slakthuslagen, i vilken bestämmelse någon
ändring nu ej ifrågasatts.

Därest § 6 mom. 3 ändras i antydd riktning, blir tydligen ett
saluhållande i samhälle med organ-
tvång av kött, som å annan ort
besiktigats utan dylikt tvång, att anse såsom en överträdelse av det för
förstnämnda samhälle stadgade köttbesiktnings-
tvång och hemfaller sålunda
under straffbestämmelsen i § 11 av lagen. Någon ändring av denna
bestämmelse i detta sammanhang synes sålunda ej påkallad. Däremot
torde en mindre jämkning i § 2 av lagen böra vidtagas i syfte att bringa
den i denna paragraf upptagna definitionen å köttbesiktnings-
tvång i överensstämmelse med den föreslagna nya bestämmelsen i § 6 mom. 3.

I samband med frågan om nyss angivna ändringar i slakthuslagen
torde jag få underställa Kungl. Maj:ts prövning jämväl ett av Göteborgs

Fråga om
ändring av
§ 2 i slakt-
huslagen.

stads hälsovårdsnämnd redan år 1917 väckt förslag om ändring av § 2 i samma lag.

*Göteborgs
stads hälso-
vårdsnämnds
skrivelse den
8 maj 1917.*

I skrivelse den 8 maj 1917, som överlämnats genom länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, har hälsovårdsnämndens första avdelning anfört följande:

»Enligt lagen angående köttbesiktning och slakthus den 10 oktober 1913 är det förbjudet att i stad eller samhälle, där köttbesiktningstvång är gällande, 'till salu hålla eller utbjuda' till människoföda avsett färskt, rått kött av nötkreatur m. m., därest köttet icke försetts med stämpel.

Såsom framgår av bifogade protokollsutdrag, har emellertid vid såväl polisdomstolen härstädes som hos kungl. Göta hovrätt den tolkning av stadgandet gjort sig gällande, att det står en butiksinnehavare fritt att i sin för köttförsäljning avsedda och godkända butik upphänga, stycka och tillsammans med annat lagenligt besiktigt kött utan några som helst isoleringsåtgärder eller försiktighetsmått, av vilka kunde framgå, att köttet ej vore avsett för försäljning, förvara — till och med på disken — kött- eller fläskvaror, som icke undergått vederbörlig besiktning och sålunda icke försetts med i lag föreskriven stämpel. En sådan tolkning av slakthuslagen gör ifrågavarande stadgande illusoriskt, omöjliggör för hälsovårdsnämnden och dess besiktningsorgan nu ifrågavarande föreskrifters tillämpning och leder sålunda till för kontrollen över födoämneshandeln farliga konsekvenser.

Någon rättelse av nu anmärkta missförhållande torde icke kunna vinnas annat än genom en lagändring, syftande till förbud att i salubod *förvara* sådana kött- eller fläskvaror, som på grund av icke undergången besiktning icke få till salu hållas eller utbjudas. Med föranledande av framställningar i sådant syfte från stadsveterinären härstädes har hälsovårdsnämnden ansett sig icke böra uraktlåta att bringa denna angelägenhet till Kungl. Maj:ts kännedom för åstadkommande i vederbörlig ordning av sålunda ifrågasatt lagändring.»

Av de i skrivelsen åberopade handlingarna framgår bland annat:

Handlanden A. J. Ahlberg i Göteborg hade av vederbörande åklagare efter anmälan från hälsovårdsnämnden instämts till polisdomstolen därstädes under yrkande om ansvar för det han i strid mot § 2 i slakthuslagen i sin affär i stora saluhallen vid Kungstorget i nämnda stad styckat och å disken upplagt ett från Ulricehamn mottaget parti färskt fläsk, som varit stämplat med bokstäverna U. T. B., vilket betecknade Ulricehamns trikinbyrå. Besiktning å denna byrå berättigade icke till varans försäljning i samhälle med köttbesiktningstvång.

Ahlberg bestred, att fläsket i Göteborg hållits till salu eller utbjudits till människoföda, samt uppgav, att hans avsikt varit att nedsalta detsamma för att leverera det till regementen utanför Göteborg, till vilka han kontraktssenligt hade rätt att lämna sådant fläsk. Han hade rådfört sig med sundhetsinspektören Widén, som tillrätt honom att låta två hälsovårdspoliser kontrollera, att partiet omedelbart nedsaltades. Detta hade han gjort. Styckningen hade försiggått i hans butik i stora saluhallen, enär han icke disponerade någon annan plats därtill och styckning utomhus ej vore tillåten. Omedelbart efter styckningen hade fläsket nedburits i källaren och nedsaltats, varefter karen plomberats.

Widén hördes som vittne och uppgav, att sedan han först i telefon fått en anonym förfrågan, huruvida fläsk, som stämplat i Ulricehamn, finge säljas i Göteborg, och till svar meddelat, att detta icke vore tillåtet, samt senare på dagen fått anmälan, att dylikt fläsk saluhölles i Ahlbergs butik, han vid besök i butiken funnit, att Ahlberg och hans personal varit sysselsatta med att skära ned fläskpartiet i saluboden och hänga upp det på butiksväggen, under det att istrarna lades på diskens yttre, åt allmänheten vettande del. Övriga varor voro placerade i samma del av butiken. Vittnet såg ej, att allmänheten köpte av fläsket i fråga. Vittnet hade, innan vittnet avlägsnade sig, lämnat Ahlberg de råd denne uppgivet.

Även andra vittnen intygade, att fläsket från Ulricehamn icke på något sätt hållits avskilt från annat i butiken varande fläsk, vilket varit till salu.

I utslag den 19 maj 1916 fann polisdomstolen det emot Ahlbergs bestridande ej vara lagligen styrkt, att han i Göteborg försålt någon del av ifrågavarande fläsk eller till försäljning i sin salubod i stora saluhallen utbjudit detsamma, samt ogillade på grund härav åklagarens talan. Göta hovrätt fann genom utslag den 10 juli 1916 ej skäl göra ändring häri. Hovrättens utslag har vunnit laga kraft.

Uti infordrat, den 27 juni 1917 avgivet utlåtande över hälsovårdsnämndens nu ifrågavarande framställning har medicinalstyrelsen förklarat sig finna den av domstolarna givna tolkningen av uttrycket »till salu hålla eller utbjuda» vara från hygienisk synpunkt synnerligen olycklig, alldenstund kontrollen över köttbesiktningstvangen tillämpande därigenom rent av omöjliggjordes. Styrelsen har hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder därhän, att § 2 i slakthuslagen måtte erhålla sådan förändrad lydelse, att i samhälle med köttbesiktningstvang icke endast saluhållande m. m. utan även *förvaring* av ostämplat färskt, rått kött av nötkreatur etc. bleve förbjuden å allmän saluplats och i butikslägenhet m. fl. ställen. Medicinalstyrelsen har till detta ändamåls vinnande framlagt förslag till omformulering av ifrågavarande paragraf.

Medicinal-
styrelsen.

Vad i detta ärende förekommit synes mig utvisa behovet av ändring i slakthuslagen i det av hälsovårdsnämnden och medicinalstyrelsen angivna syfte. Uppenbarligen måste det för tillsyningsmyndigheterna vara mycket svårt och nästan omöjligt att effektivt övervaka bestämmelsernas efterlevnad, ifall kött, som icke får saluhållas eller utbjudas inom ett samhälle, likväl skulle få förvaras därstädes i butik eller å annan plats, där till försäljning medgivet kött utbjudes eller saluhålles eller beredes till människoföda.

Departement-
schefer.

En ändring i antydd riktning i § 2 torde föranleda vissa jämkningar i § 6 mom. 3 och § 9 i lagen.

I anslutning till vad jag nu anfört har jag låtit inom jordbruksdepartementet utarbeta *förslag till lag om ändrad lydelse av § 2, § 6*

mom. 3 och § 9 i lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus.

Departementschefen uppläser härfter det sålunda utarbetade förslaget samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att antaga samma förslag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan behagar hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall och förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.